

PREU DE SUSCRIPCIÓ: una pesseta TRIMESTRE.—UN NÚMERO SOL, 10 céntims.—ATRASSAT, 15.

Ineludibles ocupacions personals de nostre Director, l'ausència temporal de dos redactors per motius de salut y la calma que ha regnat en nostres teatros y societats, han fèct que no s'hajin publicat los dos números de LO TEATRO CATALA de 11 y 21 de Agost.

Los Srs. subscriptors y demás lectors que ns favoreixen no n'sufriran perjudici, porque s' donaran números extraordinaris (com ja ho és lo d'avuy que t'è doble text), ó s' augmentarà l' de ls folletins.

De tots modos, donem aquesta explicació per deferència a ls lectors.

Avuy continuem la publicació de la obra satírica LA CHIVA, de l' festiu escriptor català D. Joseph M.ª Pous.

Programa regionalista

A forsa de parlar tant y tant com s' enrahona de autonomia, de catalanisme, de independència, de separatisme, de regions, de furs y llibertats y de descentralisació política y administrativa, arribarem a l' punt de tornarnos tarumbas y de no entendre'ns com seria convenient que ns entenguéssim.

Avuy está de moda aquest assumpte y tothom vol bestreure'hi, tant los que desde molt temps venim del dicant desinteressats esforços a fer propaganda en pró de la causa de la patria catalana, com aquells que obrant a impuls de passió política funesta treuran a Espanya de l' mapa sense adonar-se'n; aixís los que somfan en ranciesas de temps passats per' reesucitarlas y tornar enrera, com los que ab servilisme mal entès són esclaus de un caciquisme arruinador de la Espanya y de cada una de las regions que nom li donan; lo mateix certs catalans parudaris (per' medrar ó per conveniència) de un centralisme funest, que altres espanyols en diferents punts de la nació a la que volen embaucar desde las planas de periódichs determinats que saben tant de regionalisme y de patria com lo gat de fer culleras.

Frescos están los aconteixements que han excitat

y excitan encara las passions exageradas sobre regionalisme y especialment tocant a catalanisme: y en vista de que l' amor de ls ofuscats y la malavolensa de ls adversaris de aqueixa causa patriótica destinada tal volta a restituir la Espanya a l' grau de sos esplendors y passadas glorias poden causarli perjudici notori, deber és de ls que ab imparcialitat mirem lo referent a l' pervindre de la patria, parlar ab la má a l' cor procurant fer compèndrer a propis y extranyos ab tota claretat lo que obrant ab justicia, ab energia y bona fe ha de donarse a las ideas regionals; lo que ls regionalistas desitjan y lo que és necessari no regatejarlos si en aqueixas tristes circumstancias hem de trobar remey a las desventuras que són conseqüència de ls desacerts de la generalitat.

No hi ha res pitjor que la passió de partit, y passió de partit senten los catalanistas exagerats a quins lo primer que se ls acut per' defensar lo regionalisme és dir mal de Castella y de tots los castellans. ¿Qué té que véurer Castella ab los desacerts de l' centralisme?

Ataquem lo sistema; pero deixem en pau la provincia ó la ciutat desde ahont s' implanta: procurem convence' ab rahons a ls adversaris, a ls que governan ó desgovernan la nació, y no haurem de recórrer a aquet llenguatge de que alguns fan gala, impropie de personas sensatas, llenguatge fanfarrón y de resultats contraproduhents; puig en lloch de atreure'ns la simpatia y la benevolensa de aquells de qual cooperació no s' pòt prescindir avuy si de una manera evolutiva y legal hem de lograr lo triunfo de nostras justas esperansas, veyem com nos tractan ab insults, injusticias é impropis com los que vomitan desde l' Congrès contra respectables é ilustres patricis ó enjegan en las columnas de ls seus periódichs per' fer mimbar lo número de ls que sent fills aymants de Espanya han nascut en nostra benvolguda y menysprehada regió.

No és aquest lo camí. No s' defemaran de la nota de separatistas aquells que parlant, per exemple, de la inauguració de l' ferrocarril de Mataró digueren en mal hora: «Catalunya tingué vías férreas avants que n' tingués Espanya»; no demostraran may sèr

partidaris de la unitat nacional espanyola 'ls catalans que pretenen encunyar' moneda catalana, que volen tribunals superiors en cada una de las regions, y suspiran per Corts independents, y no volen que 'ls soldats catalans puguin fer servey militar fora de Catalunya.

Passió de partit senten los que aixó diuen, com també 'ls que diuen que 'l catalanisme ha de voler la república federal, cosa impossible, porque 'l catalanisme no s' aparta de las ensenyansas de la Iglesia y 'l federalisme 'n prescindeix per complert. Passió de partit senten los que sostenen que 'l catalanisme és carlista, y passió de partit senten los espanyols que atacan á 'ls catalanistas buscant la causa en la guerra alemanya de l' any 70 y procurant enganyar á nostres obrers, volent fèrtlosli fèr créuer que si persisteixen en los ideals de amor á Catalunya és per no conéixer que són esclaus, víctimes y explotats de 'ls juheus de 'l capital y de elements estrangers de insaciable y audás ambició.

Tot aixó són exageracions y ridículesas: lo catalanisme pur, lo que de dret li correspon veure's atés, lo que triuñará per la lógica, la rahó y la justícia, lo que ab sas aspiracions ha de contribuir de un modo decissiu á la regeneració de Espanya, és lo de 'ls catalans que tenim á honra perténixer á un poble intel·ligent, actiu, laboriós, lleal y patriota; de 'ls que volem que en totas las regions espanyolas regnin la llibertat, la veritable llibertat, l' ordre y la justícia; de 'ls que desitjem veure'ns lliures de las trabas de una centralisació que mata; de 'ls que prediquem la necessitat de la ensenyansa de la llengua catalana á 'l costat de la castellana què's llás de unió envers las demás regions; de 'ls que anhelem que 'l centralisme no 's fiqui en los assumptos propis y exclusius de cassa nostra, y respecti 'l Dret catalá y las costums, usos y tradicions de nostra terra, y no 'ns obligui á fer subastas per duplicat, y concerti 'l cobro de 'ls tributs, y alleuñeri las tramitacions simplifcantlas; en una paraula, que infiltiri en totas las l'eyes la major descentralisació possible, per fer revifurer las energías y activitats regionals que portant vida y desarrollo á totas las regions la duguin com conseqüència á tot Espanya.

Ab aquet catalanisme anirem á algún lloch de salvació: aquets ideals no 's veurán refusats si no pe 'ls xupópteros que gandulejant viuen á expensas de 'ls treballadors: los patrocinará qualsevol govern y constituheixen un sistema verdaderament útil, y necessari avuy que empunyan lo timó de l' Estat anstimoners pattidaris de aquesta causa, los quals si no han desenvolupat lo convenient per' conseguirne resultats, és sens dupte per las inmensas dificultats y entrebanchs de ambicions polítics que la enveja y la passió de partit ha acumulat com barricadas, augmentant lo sens nombre de desgracias y de feridas que la passada guerra ha fet á 'l cor de la mare Patria.

Aquet programa catalanista quals ratllas generals deixem exposadas, és de fácil implantació y son plantejament no ha de portar disgustos, ni trastorns, ni recels de cap mena; ans á 'l contrari, obtindrà l' apoyo y la simpatia de quants senten vibrar l' amor patri dintre 'l cor.

P. DE R.

Revista teatral

Tivoli.—Ha acabat la sarsuela.

En una de las últimas funciones tingué lloch lo benefici de la Srta. Gorina, posantse *D. Lucas del Cigarral* y cantant en un entreacte la catalana cansó de 'l mestre Candi / *Volem!*

En ella demostrá la beneficiada possehir á mes d' una veu de soprano ben timbrada y extensa, un sentiment y gust artístich refinat.

Lo públich li fèu una verdadera oració, fentli á 'l mateix temps presentalla d' artístichs y valiosos regalos y obtenint la repetició de l' inspirada melodia.

Es aquesta obra un verdader *bonquet* de preuhadas flors ahont lo Mtre. Candi ha llessat la extremada delicadesa de sa inspiració y 'ls fondos y ben cimentats coneixements que de l' orquestació posseheix.

No havíam tingut ocasió de sentir-la á gran orquesta; pero afirmem sens pòr d' equivocarnos que no 's pòt demanar mes per sa riquesa de detalls per sos ben trobats dissenys y per sa sonoritat rodona, equilibrada, armónica, justa.

Ab obras com aquestas se fonamenta la reputació d' un artista F.

Novedats.—S' hi han donat tres representacions d' opera italiana dirijidas pe 'l Sr. Mazzi.

Las obras han sigut *La Africana* y *Gli Ugonotti*.

Teatro Circo Español.—Lo diumenje passat hi assistírem: representaren lo drama en 5 actes titulat *El Estigma del Presidario*, en lo que 's va distingir en gran manera l' apreciable primer actor Sr. Bozo en son paper de *Pelicano*, 'l Sr. Muñoz en la part de *Andrés*, y 'ls Srs. Millá Carnicero, Roca y Carbó. També obtingué aplausos la distingida primera actriu Sra. Llorente en son difícil paper de *Maria*, com també la Srta. Bozo.

Per contentar á 'l públich la empresa ha contractat la la companyia mímica Corradi en la que hi figura 'l popular pierrot Eyssautier que és de l' agrade del públich y va estrenar una pantomima de 'l actor cómic Sr. Millá titulada *El Crimen de la calle de Carretas*, en la qual se distingeix la Srta. Jullitta Corradi y 'l mímich senyor Prats, com també Mr. Palmieri.

Nostra enhorabona á 'ls artistas pe 'ls aplausos y á la Empresa per las bonas entradas—Antón.—A. PERELLÓ.

INSTITUT OBRER GRACIENSE

Un acte oficial

D' ensá que aquesta associació establerta en la barriada de Gracia ha quedat instalada en lo nou local de 'l carrer de St. Agustí, s' ha posat en condicions de sèr un centre de gran utilitat per' las numerosas familias de industrials y de treballadors habitants en aqueixa part nova de nostra capital. Avans lo lloch era deficient y no reunia condicions: avuy hi ha espay suficient y las aulas poden contenir gran número de alumnos y alumnas, haventhi una magnífica classe de dibuix, á mes de las de francés y de solfeig y piano, contant també ab lo concurs de la societat coral *La Constancia* que, si be no forma part integrant de l' Institut hi está establerta, venint á sèr un nou element de vida.

La darrera vegada que 'ns hem ocupat de aquet Centre de ensenyansa pe 'l qual tenim gran predileció, deyam que 'ls exámens podrian demostrar quina és la seva

importancia: ara ja s'han celebrat ab un resultat bastant satisfactori y la Junta Directiva ha organitzat una vetllada ab motiu de procedirse á 'l repartiment de premis, qual acte tingué lloch dissapte dia 26 de 'l corrent mes.

Animadíssima's va véurer semblant festa, resultant un pressagi de la saludable influencia que aqueix Institut pòt exescir, contribuint á sembrar la llevòr de la instrucció entre 'ls fills de 'ls vehins que vulgan aprofitarse de las ventatjas de 'ls Estatuts y Reglaments.

Lo motiu que posa la ploma en nostra mà no és certament entrar ara en consideracions, si be propias de assumptos de ensenyansa, no de 'l tot pertinents á 'l acte de repartir las recompensas á 'ls noys y noyas; y per aixó direm solament després alguna cosa respecte á 'l particular, puig creyem mes adequat parlar primer de aqueixa festa que és de bon auguri per l' Institut.

Va comensar á dos quarts de deu de 'l vespre, trobant-se 'l local de 'l tot plé y figurant, com és natural, entre 'ls assistents los deixebles á que s' havían de donar los diplomas y llibres corresponents.

Presidían l' lltre. Sr. concejal D. Francisco Berenguer y Robert y 'l president de l' Institut D. Bonaventura Campalans, ocupant llochs de distinció 'ls professors Srs. Comerma y Lloret, la professora Sra. Lluch y altres personas.

Lo secretari D. Manel Baucells cridá un per un á 'ls premiats que 's presentaren á recullir los premis, consistents en bonichs diplomas de tres classes y en llibres instructius.

La distribució 's fèu per l' ordre següent:

CLASSES ELEMENTALS

Noyas

Regular: Matilde García.—Rosa Taulé.—Enriqueta Calvet.—Elisa Ventós.—Antonia Olivella.—Angela Montes.—Conxita Morena.—Catarina Batla.—Elvira Biosca.—Assumpció Capdevila.—Amalia Chorba.—Emilia Jané.—Narcisa Cusidó.—Carme Coll.—Agneta Sulé.—Madalena Olivella.—Enriqueta Sayol.—Claudina Vila.—Ramona Toda.—Segunda Gaspar.

Bueno: Josefa Castelló.—Mercé Ferrer.—Roseta Josep.—Roseta Murt.—Mercé Ferrer Company.—María Amorós.—Roseta Oriach.

Notable: Pilar Loscertades.—Roseta Sellart.—Adelaida Sabater.—Montserrat Forcadell.—María Estrada.—María Sagués.

Sobresaliente: Francisca Luvini.—Joaquima Puntí.

Noys

Regular: Joseph Costa.—Miquel Coll.—Ramón Lostaló.—Ricardo Mora.—Joseph Capdevila.—Joan Gras.—Antón Font.—Vicens Suñé.—Avelino Cusido.—Antón Batllá.—Carmelo Barber.—Amadeo Santaolalia.—Joseph Sellart.—Manel Cortizo.—Joseph Gaspar.—Joseph Barber.—Jaume Coll.—Joseph Coll.—Antón Puig.—Ernesto Ventós.—Eudal Amorós.—Esteve Pamies.—Francisco García.—Alfonso Avila.—Salvador Josep.—Mariano Moreno.—Joseph Ballarà.—Angel Sellart.—Antonio Costa.—Antonio Santaolalia.—Joseph Figarola.—Joseph Civit.—Joseph Baqué.

Bueno: Esteve Xaragayó.—Joseph Ortiz.—Enrich Loscertades.—Anton Avila.—Andreu Arrufat.—Vicenc Losana.—Joan Solana.—Andreu Comas.—Eduardo Fins.—Joan Escolá.—Joaquim Josep.—Pere Montoliu.—Francisco Feliu.—Ramón Martí.

Notable: Joseph María Murt.—Antón Lostaló,—

Joan Sans.—Ricardo Cortizo.—Eduardo Perelló.—Cefe-rino Merca-der.—Jaume Fló.—Conrado Montoliu.

Sobresaliente: Ramón Comas.—Niceto Pons.—Juan Comalat.—Antón Oriach.—Rafel Feliu.

CLASSE DE DIBUIX

Aprobado: Conrado Montoliu.

Regular: Joseph Bofill.—Lluís Rigalt.

Bueno: Jaume Fló.—Narcís Pujals.—Joan Mas.—Ramón Miguel.—Lluís Sabadell.—Ceferino Mercader.

Notable: Antón Oriach.—Joan Arcas.—Carme Queralt.—Herminia Biosca.—Antón Maestro.—Francisco Buch.—Francisco Josep.—Joseph Bernat.—Joseph Bertrán.—Francisco Queralt.—Manel Biosca.—Lluís Pipó.—Joan Curt.

Sobresaliente: Mercé Hernández.—Genís Faquer.—Ricardo Pintanel.—Francisco Planas.—Rafel Feliu.—Jacinto Bonet.—Arturo González.—Francisco Gili.—Joseph Montserrat.—Manel Rabassa.—Francisco Rabassa.

CLASSE DE FRANCÈS

Regular: Angel Sanahuja.—Ricardo Pintanel.—Domingo Reniu.—Manel Biosca.

Notable: Marcial Campalans.—Joan Arcas.—María Baucells.

CLASSES DE SOLFEIG

Primer curs

Aprobado: Srta. Carolina Carola.

Bueno: Srta. Mercé Hernández.

Notable: Sr. Marcial Campalans.

Sobresaliente: Srta. María Baucells.

Segón curs

Sobresaliente: Sr. Rafel Serra.

CLASSE DE PIANO

Sobresaliente: Srta. Elena Puerto.

Seguidament l' alumna Srta. Puntí digué un parlament de gracias en vers, lo noy Rafel Feliu recitá un ben pensat discurs de gratitut á 'ls professors y á la Junta, y 'l jove Sr. Maestor va llejir una composició, obtenint aplausos tots tres.

S' aixecá 'l Sr. Campalans y va pronunciar un discurs endressat á fèr saber los esforços de la Junta y de 'ls professors á fi de donar la millor instrucció possible y ferse dignes de 'ls cárrechs que desempenyan, posant de relleu que 'ls recursos ab que 's conta són poch, consistint solament en las petitas cuotas de 'ls socis, las mes insignificants de las matrículas, y alguns donatius fets pe 'l Capitá General, per D. Joseph Ferrer Vidal Soler, pe 'l Marqués de Marianao, pe 'ls Srs. Satrostegui, Morris, Conde, Puerto y C.^a, Pou y algun altre.

Lo Sr. Campalans acabá declarantse com sempre campeó de la instrucció popular y entusiasta partidari de 'l Institut.

L lltre. Sr. Berenguer demostrá en breu peronració haver quedat satisfet de 'l acte que se celebraba; va fer véurer las ventatjas morals de las associacions populars instructivas, y va dir que s' interessaria per' que 'l Municipi concedeixe apoyo á 'l Institut obrer.

Després de un descans de un quart, va conversar la segona part de la vetllada ab un variat concert vocal é instrumental en que varen recullir nutrits aplausos molt merescuts y justos las Srtas. Soler y Planas ab una magnífica composició que executaren á quatre mans, la aventatjada alumna de piano Srta. Puerto, la Srta. Planas y 'l tenor Sr. Aleu cantant ab gust y afinació 'l duo de l' últim acte de *L' Africana*, luego la Srta. Planas l' ara de *Gigantes y cabezudos* y 'l Sr. Aleu l' *Spirto gentil* de *La favorita* y una composició humorística á estil Frégoli, en la qual posá de manifest sas dots d' artista y sa gracia cómica, puig va acompanyársela ell mateix en lo piano despenyent també las parts de cant (tenor y tiple) á la vegada.

Tanta ó mes importancia que la part musical va tenir la literaria, porque 'l distingit poeta D. Salvador Carrera va recitar dos de sas mes inspiradas composicions, ab tal sentiment y maestría, que va cautivar á la concurrencia, obtenint una ovació extraordinaria. No hem de analizar lo mérit de las poesías de 'l Sr. Carrera: prou acreditat está 'l seu nom. Direm sols que 's titulan: *La Libertad* (oda) y *Suspiro*, y que ab las qualitats de actor que dit senyor posseheix, va fer brillar com se mereixen los magnífichs pensaments, las figuras y giros poétichs y 'l fondo de moralitat que enclouhen.

Felicitem de cor á 'l Sr. Carreras y horem aquet número insertant la oda per ell llejida. També mereixen justas alabansas lo Sr. D. Baldomero Carreras per la gracia ab que va dir la poesia *Las mans*, de 'l Sr. Codolosa, y l' autor D. Francisco Llenas per sos treballs *Estranyes* y *Gloria á Clavé*, de 'ls quals doná lectura vejent-se molt aplaudit.

Tan agradable festa va acabar ab una audició de fonógrafo que va produhir bon efecte, y per fi hi va haver ball en obsequi á l' element jove y en especial á las noyas, que n' hi havia en abundancia.

També anem á donar fi á la present ressenya; mes no volem deixar las quartillas sense excitar lo zel de las Corporacions Provincial y Municipal á fi de que 's fixin en l' inmens bè que ferán si atenen los desitjos de la Junta Directiva y acordan subvencionar á aquest Institut, que be ho mereix pe 'l fi únich que 'l guía, y que pot-ser ho mereix mes que altrás societats que 's troban subvencionadas ab cantitats que, si be 's mirés no se 'ls poden entregar sense burlarse de la ley d' Instrucció pública, y á pesar d' aixó se 'ls concedeixen.

No duptem que aqueixas subvencions s' acordarán y ab major motiu si durant lo nou curs se dona com—sabem que 's vol fer,—major impuls á las classes elementals de noys y noyas per' posarlas á la altura de las mcs adelantadas.

Una de las cosas que mes van agradar á 'ls concurrents va sèr la classe de dibuix que dirigeix ab molt acert D. Lluís Oriach, incansable professor que treu aprofitats deixebles.

La vetllada qual ressenya acabem de estampar, és pro-ba de la utilitat de aqueixos centros populars, y á 'l felicitar á l' Institut ab motiu de la mateixa, acabarem ab una pregunta: ¿no li sembla á la Junta que contribuiría poderosament á la prosperitat de la associació realisantne altrás de tant en tant, encara que no siguessin precisament vetlladas musicals, mentres resultessin conferencias instructivas?

P.

¡LIBERTAD!

ODA

I

¡Oh santa Libertad! ¡sol refulgente
como el del cielo azul! para cantarte,
en vano busca inspiración la mente,
es preciso sentirte y adorarte:
sólo así se concibe que lo intente,
careciendo de fuerza, ingenio y arte,
quién siente el fuego de tu intensa llama...
y vive para tí... y en tí se inflama.

II

El trovador humilde cuyo acento
á profanarte va por vez primera,
desde que vió la luz del pensamiento
te tuvo por constante compañera;
y no quiere rendir su último aliento,
al rudo golpe de la Parca fiera,
aunque su empeño colosal le espante...
sin que tu nombre y tu grandeza cante.

III

No evocaré el recuerdo doloroso
de aquella edad de hierro en que yacía
la razón entregada á vil reposo,
ni del poder feudal la tiranía:
recordar no pretendo el yugo odioso
que un monarca absoluto te imponía;
ni del torpe y fatal oscurantismo
sondar intento el tenebroso abismo.

IV

Permanezca entre sombras el pasado;
mi pluma á descorrerlas no se atreve,
temiendo que su espectro encadenado,
de hondas heridas el dolor renueve.
El presente, á tí sola consagrado,
templa mi lira y á cantar me mueve:
¡al pedestal eterno de tu gloria
ni otra edad le hace falta ni otra historia!

V

¡Legítima ambición! ¡dulce esperanza!
¡iris que asoma en el nublado cielo!
¡sublime idea que hacia Dios avanza!...
desde que altiva remontaste el vuelo,
en pos de tí la humanidad se lanza,
que eres tú su ilusión, tú su consuelo,
el norte fiel á que su rumbo fía,
la clara estrella que sus pasos guía.

VI

Cuanto puede soñar, al hombre ofreces;
mas ¡ay! que eres esquivo como hermosa,
y... fantasma fugaz, te desvaneces
apenas sobre tí sus manos posa.
¿Por qué te ha de encontrar tan raras veces?
¿por qué siempre te alejas presurosa?
si libre te has de hacer ¿por qué motivo
es de tu propia veleidad cautivo?

VII

Adivinarlo creo: el que amor siente,
jura que su ilusión será colmada
si logra que una vez rocen su frente
los purísimos labios de su amada:
renace, con el ósculo candente,
la ambición, al respeto avasallada;
más apetece cuanto más consigue...
y al fin no hay fuente que su sed mitigue.

VIII

¡Tal es el hombre! en su soberbia loca,
soñando bienestar siembra dolores;
iluso menosprecia cuanto toca,
recoje espinas y desdeña flores:
por eso, á no dudar, cuando te invoca
correspondes avara á sus clamores...
pues temes que, embriagado en tus mercedes,
te pida más de lo que darle puedes.

IX

No temas, nó: le dicta la experiencia,
por desengaños tristes adquirida,
que existe en tí la delicada esencia
de la doncella para amar nacida.
ésta vive al calor de su inocencia,
y tú por el recato defendida...
¡á las dos os injuria en vez de amaros
el que, impuro, nó sabe respetaros!

X

¡Respetada serás! la mente inquieta
que, sin cesar, un más allá buscaba...
á la inflexible lógica sujeta,
reconoce el error en que se hallaba.
Todo humano poder tiene una meta;
en toda aspiración hay una traba;
buscar el absoluto fuera un mito:
¡únicamente Dios es infinito!

XI

Cuantos sienten latir un pecho honrado,
cuantos la hiel del desenfreno lloran,
comprenden que tu espacio es limitado
y en tus límites fúlgidos te adoran.
El altar á tu culto consagrado,
y en que los buenos con fervor te imploran,
elevarse podrá hasta el firmamento...
pero tiene las leyes por cimiento.

XII

¡Qué fueras, Libertad, si tus campeones
no tuvieran más juez que su alvedrío?
For marchita al calor de las pasiones,
árbol que troncha el desbordado río.
¡Qué serían los pueblos y naciones,
si, al adorar tu inmenso poderío,
no supieran guardar tu honor ileso
y mancharan su amor con el exceso?

XIII

Libre es el rayo y destructor abrasa;
libre es el viento y furibundo muje;
¡quién pudiera á su furia poner tasa!
¡quién lograra parar su horrendo empuje!
Cuando la tempestad sobre mí pasa,
cuando el torrente despeñado ruje,

presiente acongojada el alma mía
el bramido feroz de la anarquía.

XIV

A mi pesar me aflijo cuando veo
tan inmediato á la virtud el vicio:
al lado de lo santo está lo ateo,
al borde de la altura el precipicio.
¡Ojalá que acallando su deseo,
sepa el hombre pagar tu beneficio!...
¡ay de tí si algún día, en su demencia,
te llega á confundir con la licencia!

SALVADOR CARRERA.

ESPERIT DE ASSOCIACIÓ

Sembla que á Madrid va de veras la formació de una societat d'actors y cantants. Partidaris com som de tot lo que puga ser en bè de las colectivitats artísticas y de que prosperi y millori 'l pervindre de 'l teatro, 'ns alegra que 's belluguin los artistas, treballant per lo que és de gran interés de tots y de cada un de 'ls que perteneixen á la classe de tals.

No 'ns desagradan las bases aprobadas en la reunió que fa poch han celebrat en Madrid á l'objecte de fundar la societat, y esperem de la constancia de 'ls iniciadors tota la forsa de voluntat que haurán de menester si no volen que 's desbarati la obra que desitjan dur á bon terme.

Seguirem atentment lo curs de tot quant fassin y n'enterarem á nostres lectors.

En nostra capital hi ha aixís mateix moviment profitós por las ideas de associarse 'ls artistas teatrals. Ja era temps de que 's despertí aqueix afany que ha de portar directament ventatjas á 'ls interessats y á mes altrás ventatjas indirectas á ells y á 'l teatro en general.

En altre número serem mes explicitos si la cosa pren peu.

EMILIO MARIO

Un altre de 'ls mes celebrats actors de 'l Teatro castellá ha mort repentinament á Madrid. ¡Emilio Mario ja no existeix!

Era una gran figura y una verdadera notabilitat. No hem de fer la seva biografia: tothom la sab. Desde poch mes de mitjans de 'l sigle, quant va debutar á Madrid, fins que ha finat fa pochés días, havia dedicat sas qualitats á treballar pe 'l prestigi de la escena pátria, portant aquet prestigi á 'l Continent americá ahont ab sas companyías havia fet campanyas brillantíssimas.

En Barcelona tingué gran número de amichs y admiradors desde que hi vingué per primera vegada i' any 1871, contractat per la empresa de l' antich teatre de Novedats que hi havia en la cantonada de 'l carrer de Ronda ab lo passeig de Gracia.

Quant preparaba la companyia per' la temporada vinen lo sorprengué la mort. Pero ni la Mort podrá esborrar sa vida artística, porque la mort ha acabat ab don Mario Emilio Lopez Chaves, que aquestos eran los noms de fonts y 'ls apellidos de 'l gran actor, qui á 'l empendrer la carrera de 'l teatro va donarse á conèixer ab los primers invertint son ordre.

¡Descansi, donchs, en pau D. Mario Emilio Lopez y visca sempre 'l nom de l' artista Emilio Mario!

Secció de Montepíos

La Secció especial de Auxili en càs de mort de *La Unión defensora del Socorro mutuo* dona senyals de vida ab ocasió de 'l morts. En proba d' això, podem dir que 'l Consell General va ocupar-se de la proposició discutida y votada previament per dita Secció, de la que 's va donar compte en la sessió ordinària de 6 de 'l actual; en quin dia va quedar sobre la taula ab 'l objecte de que poguessin estudiarla detingudament tots los representants de montes inscrits ó de grupos de *La Unión*.

En la sessió extraordinària de 'l dia 13 va sèr aprovada dita proposició ab una esmena ó adició de D. Pau Pérez; y per lo tant, va quedar acordat que d' ara en avant si á 'l havehi una defunció no existeix prou fondo especial per pagar lo llegat, se cobri una cuota á prorrateig entre tots los associats y associadas de la propia Secció, á mes de la pesseta corresponent, y que en cas de que falti algun pico, s' hi afejeixi de 'l fondo general ab caràcter de anticipo á tornarlo á la major brevetat.

També 's va resódrer obrir una subscripció, y per últim lo Consell General va acordar que 's fixi una pesseta per dret d' entrada á la expressada Secció, tal com se fa en la de malalties.

Dits acerts van sèr votats en virtut de las facultats que 'l article 20 de 'ls Estatuts concedeix á 'l Consell General.

Además se van nombrar algunas comisiones per fomentar la entrada de asociats en dita Secció que tanta importancia enclou per 'las personas previsoras que ab pagos insignificants vulgan deixar llegats.

Nosaltres no 'ns cansarem de recomanar la inscripció, segurs de fer una obra bona.

EDUCACIÓ É INSTRUCCIÓ

¡Educació é Instrucció! He' us aquí dos paraulas, que són dos paraulas poderosas ab las que pót portarse á bon terme la obra trascendental de la regeneració d' un poble! Quant una rassa ha arribat á sa decadencia; quant li falta la sava d' una vida exhuberant; quan té agotadas totas sas energías vitals y 's troba incapás de reproduir fets que en jorns passats l' omplenaren de gloria, sols té remey en la educació y en la instrucció de 'ls tendres plansonets, rebrots de la societat caduca que s' extingeix, y que en un pervindre no molt llunyá han de constituhir la societat nova, successora de la actual. La educació y la instrucció que aqueixa ha rebut de sa antecessora, llegat fatal de generacions ja extingidas, falsas y erróneas, deficientes y viciadas, l' han portada fins á las voras de una próxima y fatal dislusió: una educació y una intruoció acertadas, complertas, inspiradas en la satisfacció de las nobles aspiracions que tothom alimenta en lo més íntim de son ser, que produhescan homes casi perfets, es á dir, sans, robustos, virils, intelligents, bons, enèrgichs y capassos de seguir sens vacilacions lo cami de la veritat y de 'l bé; una educació y una instrucció que tals resultats obtinguia, podrá sens duple retornar á la rassa prompte á desvanéixerse com sombra entre tenebras, totas las virtuts que un jorn tingué, totas las perdudas energías, totas las qualitats que la feren respectable y respectada, Sols la educació y la instrucció podem deturar l' enderrocament d' una rassa, regenerar tota una societat, y á conseguir tan hermós ideal, fi tan trascendental, objectiu tan necessari, hem d' aspirar tots quants perteneixem á 'l Estat que está á punt de desaparèixer, tots quants formem part de 'l poble próxim á aniquilarse, tots quants som de la rassa prompte á extingirte.

Si la educació y la instrucció són los remeys únichs pera 'l mal que rosega nostras entranyas, rahó és que

procurem tots per quants medis estigan en nostre má, estudiar aqueixos remeys per' que s'ia fácil y factible sa aplicació. Aqueixa no és esclusiva de deferminats organismes socials, de contadas personalitats: és incumbencia de tothom, desde la altíssima persona que está constituhida en cap de 'l Estat fins lo mes humil de 'ls ciutadans: desde las corporacions mes elevadas com lo Senat y las Corts fins la més senzilla de las asociaciones, quiscúm que sia son caràcter, aixis s'ia polítich com literari, científich ó recreatiu. Individuos y associacions; particulars y corporacions, tots ferman lo gran tot Patria, y en bé de la Patria que no és altra cosa que 'l conjunt de totas las entitats y de tots los individuos que senten ensemps, y 's mouhen á impulsos de aspiraciones similars; que tenen los mateixos recorts y serven iguals glorias, d' eixa Patria que l'oa nostre bressol y que será nostre sepulcre qu'és nostra mare social com ho és devant la naturallesa la que 'ns concebí en sas entranyas; en bé d' eixa Patria per qui ha de sèr tet nostre amor, tots sens escepció hem de reunir nostres esforços per' retornarli tot son passat esplendor avuy eclipsat; per' reanimar sas antigas energías avuy extingidas; per' que recobri sa antiga respectabilitat avuy perduda.

No culparem de tal deplorable situació, á ningú, per més que ningú ignora quins són los culpables: molta culpa tenen los individuos en los mals que deplorem; pero creyem que molt més la tenen las deficiencias de la educació y de la instrucció que s' ha vingut donant en las últimas tres quartas parts de la centaria que s' acaba, y convensats de tal afirmació, 'n hem proposat estudiar aqueixas dos forsas socials, á fi de poder senyalar las condicions que deuen reunir las que haurían de rèbrer los que avuy están al llindar de la societat actual y que dins pochs anys serán nostres successors. Però com aquest article té més proporcions de lo que requereix la índole de 'l periódich que ab tanta galanteria l' aculleix, nos reservem desenrotllar nostre tema en articles successius.

JOAN VALLS Y SABAT.

(De *La Costa de Llevant*)

A ROSITA

—¿Por qué, Rosita,
solita vas
por las afueras
de la ciudad?

—Porque yo miedo
tuve jamás
y me cautiva
la soledad,

—Escucha, niña,
la voz leal
de un buen amigo.

—La escucho ya,
con sumo gusto,
con grato afán.

—Cerca Occidente
el sol está
y el viento sopla
recio y fenaz.

—Poco me importa
—Te ha de importar.

¿Acaso ignoras,
tierna beldad,
que entre las sombras
se alberga el mal
y que á las rosas,
con impiedad,
fiero marchita
el vendaval?

JOSÉ MARTÍN.

L'extranjerisme en la escena

Lo darrer número de *España artística*, setmanari que s'publica a Madrid, inserta algunes cartes de 'ls senyors Núñez de Arce, Ramos Carrión, Ruiz, y altres poetes dramàtics, tractant l'assumpte a que fa referencia lo titol de aquest article.

Aqueix aspecte de la literatura dramàtica és de molta importancia y de influencia decisiva en la marxa de 'ls espectacles públics. Segons baix quin puut se consideri no hi ha dubte que a molts los hi será indiferent la invasió de las obras y companyias extranjeras: segons com se prengui y examini la qüestió, és una ventatja, y segons quinas consideracions se fassin surtirá la conseqüència de que 'l fet és una verdadera desgracia.

Mereix detingut estudi aquest aspecte de la qüestió teatral, y lo primer que salta a la vista de 'l menos observador és la indiferencia ab que la cosa s'mira per part de las personas a qui interessa directament y de las que per sa missió tenen de vetllar per la gloria de 'l teatro y la obligació de legislar.

Las circunstancias de 'l dia no donan esperansa de millorar gens en pro de la escena espanyola en lo referent a la introducció de semblant extranjerisme: deixat a la iniciativa individual lo modo de fer viurer y d'explotar lo negoci de 'ls espectacles públics, y sabent que 'l interès mercantil és lo preferent instint de tot empresari, natural és que las empresas no s'cuydin de si són extranjeras ó no las produccions de 'l repertori y las noves que se 'ls presentin: la qüestió és de quartos, lo desitj és fer negoci: per ells sempre (y desgraciadament avuy per tothom que a 'l teatro s' dedica) és treure'n profit material: la part moral, lo sentiment patriòtic, 'l impuls de obtenir ganancias honrantse a l'alcansarlas per sèr conseqüència de un negoci lícit y moralisador que il·lustrí a 'ls auditoris y especialment a las multituds indoctas, no hi fa res; aixó és lo de menos a pesar de haver de sèr lo mes interessant. Ja ho hem dit: la qüestió és de quartos: ja ho digué un dels primers governs de la época revolucionaria: «se decreta la libertad absoluta en el teatro.»

Seguint aquest sistema no 'ns extranya ni ha de extranyar a ningú que tot lo bo y dolent de 'l extranjer s'implanti en nostres colisseus, perque 'l públich hi acudirà a sancionar aqueixas feridas que s'infereixen a 'l art dramàtic nacional y de vegadas a la moral pública, convertint los escenaris en llocs de vergonyosas escenas, intolerables per las personas que s'estimin.

Perque no és lo dolorós la invasió de *Mas que reina*, *Cyrano* y *Madame S. Gene* ó *La corte de Napoleón* y altres obras, no: la invasió trista está en un'altra banda: la perjudicial pèra 'l poble (y poble són los espectadors en general) és la tolerancia en Espanya de companyias extranjeras que ab lo sol esperit de lucro no reparable en rebaixarse fins a 'l nivell de representar certas operetas, com algunes n'ha presentat la companyia Gravina, que fan avergonyir a mes de una senyora honrada que desitjosa de un rato de expansió ha anat a presenciar la representació de las mateixas, ignorant que sobre las taules se exhibissin certs *desahogos*.

Aqueixa és la invasió altament perjudicial; 'l altra ho será per mimbar los drets de representació a 'ls autors escrupulosos y de sentiment patriòtic, de 'ls que volen 'l esplendor de la patria escena; pero la lamentable, la dolenta és la que prostituheix descaradament la bellesa artística, la que vé a imposar 'l regnat de 'l sensualisme, la que desmoralisa a 'ls espectadors donantlos un vene-

no perillós que s'pren contra la voluntat de 'l malalt.

Lo Sr. D. Lluís Ruiz Contreras, director de *Revista nueva*, acaba la carta publicada en *España artística* ab las següents paraulas: «el mal existe. ¿Cómo remediarlo? Seria inútil recetar a un enfermo que no toma las medicinas.»

Y nosaltres acabarem aquest article dient: quant un malalt no vól pèndrer los medicinas de grat, se li fan pèndrer a la forsa; se li tapa 'l nás; se li lligan las mans; aixís se protejeix la seva vida. Y si s'tracta de mal de cirujía, se li dona dormitori per fer be la operació, y molts cops se 'l salva.

Aixó és lo que ha de ferse ab los espectacles públics: ferlos pèndrer la medicina per forsa: donarlos dormitori si ha de operarse: mes ben dit, donarlos protecció si de bona fe s'vól conservar sa vida, mes important y transcendental de lo que sembla.

JOAN PERELLÓ Y ORTEGA.

Reunions particulars

Centre Jaume Capdevila. (Aribau, 43).—Ha començat sas funcions en aquest teatro particular aquesta nova societat recentment fundada ab la idea de donar representacions de obras catalanas en las tardes de 'ls días de festa.

Sota, caball y rey, y A pel y a repel van sèr las dos comedietas escullidas per la presentació de 'ls joves aficionats que van demostrar bonas disposicions. Dirigeix la secció un fill de 'l aplaudit actor cómic Sr. Capdevila, qual nom d'la Societat.

Es per demés dir que hi va haver ball; y tantas ganas tenian de ballar, que per disposar de mes temst fins va prescindirse de representar *Cura de moro*. Van preferir, ballant, fer *cura de cristià*.—J.

Reunió familiar «Adzerol».—En las vetlladas catalanistas dadas a cap, en casa de 'l malaguanyat D. Conrat Colomer, hi prengueren part los joves escriptors Antón Busquets Punset, Santiago Beleta Gassull, Emili Graells Castells, Armando de la Florida, Roca, Sauqués, Joseph Quera, Ventura Rodríguez, Suriñach, Senties, Font, Fargas y altres. Fou aplaudit lo Sr. Adzerol, en las poesías. La Srta. Fuster que actuaba en la companyia de D.ª Maria A Tubau, fou ovacionada.—H.

Centre Democràtic.—En la funció de 'l 20 fou aplaudida la companyia que dirigeix D. Joseph Crespo. Tots els artistes agradaren, y molt la Srta. Maria Baldó en 'l execució d' un monólech cómic.—EMILI GRAELLS.

Saló de descans

Sembla que 'l teatro Eldorado s'obrirá de nou a 'l públich lo dia 21 de Septiembre.

A propòsit: tenim la satisfacció de fer públich que nostre amic D. Joan Molas y Casas, empresari de aqueix teatro, avansà rapidament en la curació de 'l mal que á causat de una girada de peu l'ha tingut en sa casa durant una llarga temporada.

Desitjem de veras que s'acabi de restablir de 'l tot.

—D. Manel Salvat té molt adelantada la formació de la companyia pèra 'l teatro Principal. Próximament pasarem la llista.

—Lo teatro de 'l Circo Barcelonés tindrà companyia per obras de gran espectacle, la qual será dirigida pe 'l distingit galan D. Vicens Miquel.

La empresa ha fet una bona adquisició.

—Hem llejit que 'l professor de piano de las cátedras de 'l Liceo Sr. Lamotte de Gregnon ha presentat la dimissió de son càrrech.

Podríam fer algún comentari que posarian en autos a nostres lectors respecte a 'l motiu que ha tingut dit senyor per pèndrer tal determinació, no ho farem.

Sols direm que mes val tart que may. Ja era hora

que's recordés d'un de 'ls estrets de 'l reglament pe 'l que's rejéix lo Conservatori, que prohibéix terminantement que sos professors ho siguin d'un altre centre musical.

¿Qué fan la Junta Directiva y 'l director de 'l citat Conservatori. Sr. Sanchez Gavañach, que no despertan á 'ls Srs. Daniel, Porrini, y alguns altres que, com lo Sr. Lamotte són professors de la Escola Municipal de Música y no poden serho de 'ls dos puestos á la vegada?

Es potser que aquets estimables professors no coneixen lo reglament de 'ls dos centres d' ensenyanza musical.

Llejeixinlos, donchs, y obrin en conseqüencia, que ja tenen lo camí senyalat pe 'l Sr. Lamotte.

De pas fem també una llamada á 'l Dr. Robert y á 'l Mtre. Nicolau, per véuer si és hora donguim una mirada á aqueta Escola Municipal de Música que temps ha está escondida.

Fora conxorras y contemplacions, y dret á 'l cumpliment estatutori.

—Ha marxat á l' Espluga de Francolí nostre company de redacció D. Modest Vidal.

—Segons telegramas de 'l Sr. Bernis, empresari de 'l Teatro del Liceo, té escripturats per la próxima temporada d'ivern á la soprano Sra. Adini y á 'l celebrat director d'orquestra Sr. Coloune.

—Ha presentat la dimisió de 'l càrrech de director artístich de la Associació de 'ls coros de Clavé, D. Joan Goula.

Bona ocasió per aquets reputa dissims directors de coros y altres cosas que desempedran los carrers de Barcelona.

—La companyia d'opereta italiana que durant la primavera funciona en Eldorado va passar á donar una sèrie de funcions en lo teatro Granvia estrenant algunas obras de son repertori.

Fou la primera *La Figlia de Mustafá* y la segona *Mio Principe*.

En las nits de sos estrenos se vejé aquet teatro plé de distingida concurrència que desitjaba apreciar la superfin intenció de la simpática Morosini y la mà destra de 'l director de la companyia Sr. Cesare Gravina.

Lo públich no deixá de sentir (mes en la segona que en la primera) l' influencia sensacional, d'estar en éxtasis devant d'una artista que ab sa manera de presentarse, ab sa escola de declamació y ab sa manera ingénua d'indicar las frases y las ideas encanta y arrebatava.

Mes si per l'execució mereix tan sols elogis la companyia Gravina, mereix censuras gravíssimas lo pesar en escenas obras com *Mio Principe*.

A las taulas de 'l teatro hi hem vist cosa molt atrevida, forta, capás de fer cóurer d'espatllas á un cabo de gastadors; pero may haguèrem pensat arribés á tant.

¿Es alló art? ¿es teatro? D'espectacles aixís déu protestarsen.

—Nostre amich D. Sebastiá Puig, propietari de 'l café de 'l carrer de Aribau, núm. 43 y de 'l teatro instalat en l'interior del local, ha disposat fer una important reforma en son acreditat establiment, havent comensat ja las obras necessaries, que prossegueixen ab activitat. Lo café és objecte de una total restauració, colocantse un bon armarero de fusta en lo voltant de la sala, y empaperant totas las parets y sostres. Respecte á 'l teatro, oferirá una gran millora, ab la obertura de una porta que li donará entrada per la part de 'l carrer de Consell de Cent; de manera que las familias per anar á la platea no haurán de atravessar per re 'l café y la sala de 'ls billars.

—Lo día 2 de Septiembre comensará en lo Tivoli la temporada per la aplaudida companyia de la Sra. Alegría. Ja tenim, donchs, motius per créuer que hi haurá animació en lo popular teatro de 'l Sr. D. Ignasi Elías.

—La companyia de declamació de la primera dama D.ª Concepció Ferrer, dirigida pe 'l primer galán D. Antón Labastida, funcionarà desde dissapte en lo teatro Granvia. Veyam si després de las canturias extrangeras y de 'l flamenquisme, hi posará arrels lo repertori dramàtic.

—Han visitat nostra Redacció 'ls periódichs *La Palma* de Reus, y *La Asociación*, de Madrid. Ab tots dos establim lo cambi.

—La societat «Antichs guerrers», instalada en lo carrer de Lladó, 4, principal, vèu molt concurrència la Exposició humorística recentment organizada en dit local, y és objecte de las felicitacions de 'ls visitants. Hi ha cosas molt intencionadas y de bona sombra, y altras de bon enginy. Lo St. Llorens de la Tapineria, lo regalo á 'l Mister Morris, las covas de la entrada, la major part de 'ls objectes d'escultura y tota la part de dibuix.

La entrada és per invitació y com hem dit, la concurrència és sempre numerosa, abundant las senyoras. Felicitem á la Junta y á 'ls iniciadors.

—Ha sigut nomenat professor de las classes de noys de 'l Institut obrer graciense D. Francisco Còrmerma, qui també s'encarregará de la classe de francés.

—Entre 'ls actors nous que hi haurá en la companyia de 'l teatro Romea, hi ha l'aplaudit actor D. Antón Manso.

—D. Emilio Arnús ha dirigit un ofici á l'Ajuntament, oferintli tots los materials de 'l preciós teatro Lirich, próxim á ser derruït. La cosa en sí, á cop de vista és seductora é indica un gran desprendiment per part de 'l cessionari; pero si s'estudia y s'mira be l'assumpto ja s'trobaran las espinas de aqueixa flor. Per aixó creyem necessari que ningú s' deixi enlluernar per la boniquesa de l'or de las parets de aqueix colissèu que tan goig fá, consiuerant que d'acceptar l'ofertiment (que nosaltres creyem perjudicial,) l'or de 'ls murs no valdrá res y sols s'aprofitarán los mahons.

Ara si 'l Sr. Arnús cedís una part de 'ls lloguès ó arrendaments de las casas que podrà aixecar en lo lloch de 'l teatro que li es destorb, ja seria altra cosa: ¿no 'ls hi sembla?

—L'Agrupació catalanista de Tárrega té contractada la companyia catalana de 'l teatro Romea pera 'ls días 8, 9 y 10 de Septiembre festa de S. Eloy.

—Molt notable és lo n.º 133 de 'l setmanari ilustrat *Es panya Artística* que publica tres grans fotografats de la Pilar Monterde, apart de una vastíssima informació de Espanya y de l'Extranjer y molt bons treballs literaris.

—Hem vist lo Projecte d'Estatuts per fundar una Federació de Coros catalans.

Veyam si será una ferida á la Associació de Coros de Clavé.

No ho voldriam.

SEÑORAS

con el uso diario de la legítima

Agua de Barcelona

de José Domínguez, se obtiene

JUVENTUD, HERMOSURA

y desaparición completa de pecas, señales de viruela y demás manchas que afean vuestro cutis.

1, 1'50 y 2 pesetas botella

Tomando una docena, se rebajan 2 pesetas

DESPACHO: MENDIZÁBAL, 14, 1.º - 2.º

ARCHIVO LÍRICO-DRAMÁTICO

Y COPISTERÍA DE

Francisco Pérez Pol

Calle de Roig, núm. 24.—BARCELONA

ARXIU Y COPISTERIA

de vers y música

Joseph Bonnin

PUNTUALITAT Y ESMERO EN SERVIR

— Passatge de Madoz, núm. 5, 2.ª —

Imp. Pujol y C.^a Tallers, 45.—BARCELONA